

МЕТОДОЛОГИЈА

ЗА ОДРЕЂИВАЊЕ ЦЕНЕ ПРИСТУПА СИСТЕМУ ЗА ПРЕНОС ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ

(„Службени гласник РС“, бр. 93/12, 123/12, 116/14, 109/15, 98/16, 99/18, 4/19, 158/20, 71/21 I 130/22)

(интерно пречишћен текст - незванична верзија)

I. ПРЕДМЕТ МЕТОДОЛОГИЈЕ

Овом методологијом се одређује метод регулације цене приступа систему за пренос електричне енергије који је заснован на оправданим трошковима пословања и одговарајућем приносу на средства уложена у ефикасно обављање енергетске делатности, елементи за које се утврђују тарифе (у даљем тексту: тарифни елементи) и начин израчунавања регулисаних цена, односно тарифа, начин обрачуна услуге преноса електричне енергије, корисници система, дужина регулаторног периода као временског периода за који се израчунава цена приступа систему за пренос електричне енергије, начин утврђивања оправданости трошкова, као и начин, поступак и рокови за достављање документације и врста документације коју оператор преносног система доставља Агенцији за енергетику Републике Србије (у даљем тексту: Агенција).

II. МЕТОДОЛОШКИ ПРИСТУП

Методологија се заснива на методи регулације „трошкови плус“, којом се оператору преносног система одређује максимална висина прихода за регулаторни период, односно цена приступа систему за пренос електричне енергије којом се обезбеђује:

- 1) покривање оправданих трошкова пословања, и одговарајућег приноса на ефикасно уложена средства у обављање делатности преноса електричне енергије и управљања преносним системом којима се обезбеђује краткорочна и дугорочна сигурност снабдевања, односно одрживи развој система узимајући у обзир приходе и расходе везане за доделу прекограничних капацитета и примену механизма компензације транзита електричне енергије и остале приходе;
- 2) безбедност рада система;
- 3) подстицање економске и енергетске ефикасности;
- 4) недискриминација, односно једнаки положај исте категорије корисника система и
- 5) спречавање међусобног субвенционисања између појединих делатности које обавља оператор преносног система и између појединих корисника система.

III. ПОЈМОВИ И ДЕФИНИЦИЈЕ

Појмови употребљени у методологији имају следеће значење:

Инфо правила	Скуп енергетских и економских података систематизованих у табелама који се достављају Агенцији у циљу њеног редовног извештавања и приликом подношења одлуке о цени приступа систему за пренос електричне енергије на сагласност;
Максимално одобрени приход	Максимални износ прихода оператора преносног система у регулаторном периоду којим се надокнађују сви оправдани трошкови који настају обављањем делатности преноса електричне енергије и управљања преносним системом и одговарајући принос на ефикасно уложена средства;
Обрачунски период	Временски период који почиње од 07:00 часова првог календарског дана у месецу и траје до 07:00 часова првог календарског дана у наредном месецу;
Регулаторни период	Временски период у трајању од једне календарске године - у даљем тексту у формулама и објашњењима формула означен са т) и
Тарифни елементи	Обрачунске величине на које се распоређује максимално одобрени приход оператора преносног система који је одређен за регулаторни период у складу са овом методологијом.

Остали појмови употребљени у овој методологији имају исто значење као у закону којим се уређује област енергетике.

При израчунавању према формулама у овој методологији, све вредности које се изражавају у процентима се деле са 100.

IV. ОДРЕЂИВАЊЕ МАКСИМАЛНО ОДОБРЕНОГ ПРИХОДА

Максимално одобрени приход оператора преносног система се обрачунава на основу оправданих трошкова пословања и одговарајућег приноса на ефикасно уложена средства у обављању делатности преноса електричне енергије и управљања преносним системом.

Оправданост трошкова се оцењује према природи конкретног трошка сагледавањем његове сврсисходности, провером количина и цене којом је изазван конкретан трошак, упоредном анализом трошкова оператора преносног система заснованом на подацима о трошковима у претходном периоду и трошковима других оператора преносног система у окружењу (*benchmarking*).

IV.1. Заједнички оперативни трошкови, средства, трошкови амортизације и остали приходи

Заједничким оперативним трошковима се сматрају оперативни трошкови настали ради омогућавања функционисања оператора преносног система који, поред делатности преноса електричне енергије и управљања преносним системом, обавља другу енергетску делатност чија је цена регулисана или који поред тих енергетских делатности обавља и друге енергетске, односно друге делатности које се

не сматрају енергетским делатностима, а који се не могу директно алоцирати на поједине делатности.

Заједничким средствима се сматрају средства (нематеријална улагања осим goodwill-а, некретнине, постројења и опрема) која су неопходна за функционисање оператора преносног система који поред делатности преноса електричне енергије и управљања преносним системом обавља другу енергетску делатност чија је цена регулисана или који поред тих енергетских делатности обавља и друге енергетске, односно друге делатности које се не сматрају енергетским делатностима, а који се не могу директно алоцирати на поједине делатности.

Заједничким трошковима амортизације се сматрају трошкови амортизације заједничких средстава настали ради омогућавања функционисања енергетског субјекта који поред делатности преноса електричне енергије и управљања преносним системом обавља другу енергетску делатност чија је цена регулисана или који поред тих енергетских делатности обавља и друге енергетске, односно друге делатности које се не сматрају енергетским делатностима, а који се не могу директно алоцирати на поједине делатности.

Заједничким осталим приходима се сматрају остали приходи остварени ангажовањем заједничких ресурса оператора преносног система који се не могу директно алоцирати на поједине делатности.

Заједнички оперативни трошкови, средства, трошкови амортизације и остали приходи се распоређују на делатност преноса електричне енергије и управљања преносним системом за коју се утврђује максимално одобрени приход и на друге енергетске, односно друге делатности које се не сматрају енергетским делатностима, на основу транспарентних правила (кључева) утврђених у складу са општим актом о рачуноводству и рачуноводственим политикама енергетског субјекта и објективним критеријумима.

IV.2. Обрачун максимално одобреног прихода

Обрачун максимално одобреног прихода оператора преносног система по основу обављања делатности преноса електричне енергије и управљања преносним системом врши се применом следеће формуле:

$$\text{МОП}_t = \text{ОТ}_t + \text{А}_t + \text{ППЦК}_t * \text{РС}_t + \text{СУ}_t + \text{ТГ}_t - \text{ОП}_t + \text{КЕ}_t$$

где су:

МОП_т – максимално одобрени приход оператора преносног система по основу обављања делатности преноса електричне енергије и управљања преносним системом у периоду т (у динарима);

ОТ_т – оперативни трошкови у периоду т (у динарима);

А_т – трошкови амортизације у периоду т (у динарима);

ППЦК_т – стопа приноса на регулисана средства у периоду т (у %);

РС_т – регулисана средства у периоду т (у динарима);

СУ_т – трошкови системских услуга у периоду т (у динарима);

ТГ_т – трошкови за накнаду губитака у систему за пренос електричне енергије у периоду т (у динарима);

ОП_т – остали приходи у периоду т (у динарима) и

КЕ_т – корекциони елемент у периоду т (у динарима).

Трошкови који улазе у обрачун максимално одобреног прихода оператора преносног система по основу обављања делатности преноса електричне енергије и управљања преносним системом се утврђују на основу података о планираним енергетским величинама из Енергетског биланса Републике Србије, односно на основу података који служе за његово доношење.

IV.2.1. Оперативни трошкови

Оперативни трошкови представљају оправдане трошкове настале по основу обављања делатности преноса електричне енергије и управљања преносним системом, и чине их:

- 1) набавна вредност електричне енергије за балансирање;
- 2) трошкови материјала;
- 3) трошкови зарада, накнада зарада и остали лични расходи;
- 4) трошкови производних услуга;
- 5) нематеријални трошкови и
- 6) део резервисања за накнаде и друге бенефиције запослених, а који се исплаћују у регулаторном периоду.

У овим оперативним трошковима садржани су и:

- оперативни трошкови средстава прибављених без накнаде;
- регулаторна накнада која чини део цене за приступ систему за пренос електричне енергије;
- трошкови набавке електричне енергије за балансирање оператора преносног система у улози балансно одговорне стране;
- трошкови везани за издавање гаранције порекла у смислу закона којим се уређује област енергетике и
- трошкови набавке електричне енергије за сопствену потрошњу.

Регулаторна накнада се утврђује на основу формуле:

$$PN_T = 1,25 \% * (UOT_T + A_T + ППЦК_T * PC_T)$$

где је:

PN_T – регулаторна накнада у периоду t (у динарима);

UOT_T – оперативни трошкови утврђени пре укључивања набавне вредности електричне енергије за балансирање и трошка регулаторне накнаде у периоду t (у динарима);

A_T – трошкови амортизације у периоду t (у динарима);

$ППЦК_T$ – стопа приноса на регулисана средства у периоду t (у %) и

PC_T – регулисана средства у периоду t (у динарима).“

IV.2.2. Трошкови амортизације

Трошкови амортизације представљају оправдане трошкове амортизације средстава која су у функцији обављања делатности преноса електричне енергије и управљања преносним системом, при чему се у трошкове амортизације укључују и трошкови амортизације средстава прибављених без накнаде.

Трошкови амортизације обухватају трошкове амортизације постојећих средстава на почетку регулаторног периода и трошкове амортизације средстава која ће бити активирана у регулаторном периоду.

Трошкови амортизације постојећих и средстава која ће бити активирана у регулаторном периоду обрачунавају се пропорционалном методом у процењеном корисном веку трајања средстава.

Трошкови амортизације средстава која ће бити активирана у регулаторном периоду обрачунавају се на основицу коју чини 50% вредности активираних нематеријалних улагања, некретнина, постројења и опреме у припреми и аванса датих за набавку истих.

Трошкови амортизације се рачунају према следећој формули:

$$A_T = АПС_T + ААС_T$$

где су:

A_T – трошкови амортизације у периоду t (у динарима);

$АПС_T$ – трошкови амортизације постојећих средстава у периоду t (у динарима) и

$ААС_T$ – трошкови амортизације средстава која ће бити активирана у периоду t (у динарима).

IV.2.3. Регулисана средства

Регулисана средства представљају нето вредност нематеријалних улагања (осим goodwill-a), некретнина, постројења и опреме која су ангажована на обављању делатности преноса електричне енергије и управљања преносним системом, изузимајући:

- нето вредност средстава прибављених без накнаде, као што су донације, учешће трећих лица у изградњи система за пренос електричне енергије, средства прикупљена по основу изградње прикључака и слично и
- нето вредност нематеријалних улагања, некретнина, постројења и опреме у припреми и аванса датих за њихову набавку, која се не активирају у регулаторном периоду или која нису оправдана и/или ефикасна.

Оправданост и ефикасност инвестиција ради потребе развоја система за пренос електричне енергије а у циљу задовољавања пораста потражње за електричном енергијом, отклањања загушења у мрежи као и повећања сигурности и квалитета испоруке утврђују се на основу:

- техничко – технолошких, економских и других параметара и показатеља оправданости и ефикасности улагања и
- усклађености улагања са годишњим програмом пословања и планом развоја система за пренос електричне енергије енергетског субјекта.

Регулисана средства су основица за обрачун приноса на ангажована средства који оператор преносног система може да оствари у регулаторном периоду.

Вредност регулисаних средстава се обрачунава као аритметичка средина вредности регулисаних средстава на почетку регулаторног периода и вредности регулисаних средстава на крају регулаторног периода, према следећој формули:

$$PC_T = (nPC_T + kPC_T) / 2$$

где су:

PC_T – регулисана средстава у периоду t (у динарима);

nPC_T – вредност регулисаних средстава на почетку периода t (у динарима) и

kPC_T – вредност регулисаних средстава на крају периода t (у динарима).

Вредност регулисаних средстава на почетку регулаторног периода обрачунава се према следећој формули:

$$nPC_T = nHBC_T - nCBH_T - nHCUP_T,$$

где су:

$nHBC_T$ – нето вредност нематеријалних улагања (изузев goodwill-а), некретнина постројења и опреме на почетку периода t (у динарима);

$nCBH_T$ – нето вредност средстава прибављених без накнаде на почетку периода t (у динарима) и

$nHCUP_T$ – нето вредност нематеријалних улагања (изузев goodwill-а), некретнина, постројења и опреме у припреми и аванса датих за њихову набавку на почетку регулаторног периода, а која неће бити активирана у периоду t или која нису оправдана и/или ефикасна (у динарима).

Вредност регулисаних средстава на крају регулаторног периода се обрачунава према следећој формули:

$$kPC_T = nPC_T - APC_T + \Delta CUP_T - \Delta OPC_T - \Delta CBH_T - \Delta HCUP_T$$

где су:

APC_T – трошкови амортизације регулисаних средстава који не укључују трошкове амортизације средстава прибављених без накнаде у периоду t који се обрачунавају на начин утврђен овом методологијом (у динарима);

ΔCUP_T – промена вредности нематеријалних улагања (изузев goodwill-а), некретнина, постројења и опреме у припреми и аванса датих за њихову набавку у периоду t , увећана за нето вредност нематеријалних улагања (изузев goodwill), некретнина, постројења и опреме у припреми и аванса датих за набавку истих на почетку регулаторног периода, а која ће бити активирана у периоду t (у динарима);

ΔOPC_T – нето вредност средстава која су отуђена и/или трајно повучена из употребе у периоду t (у динарима);

ΔCBH_T – промена вредности средстава прибављених без накнаде у периоду t (у динарима) и

$\Delta HCUP_T$ – промена вредности нематеријалних улагања (изузев goodwill-а), некретнина, постројења и опреме у припреми и аванса датих за њихову набавку која неће бити активирана у периоду t или која нису оправдана и/или ефикасна (у динарима).

IV.2.4. Стопа приноса на регулисана средства

Стопа приноса на регулисана средства утврђује се као пондерисана просечна цена капитала оператора преносног система.

Пондерисана просечна цена капитала је пондерисани просек стопе приноса на сопствени капитал и пондерисане просечне стопе приноса на позајмљени капитал, према пондерима од 0,4 за сопствени капитал и 0,6 за позајмљени капитал и обрачунава се пре опорезивања према следећој формули:

$$\text{ППЦК}_t = 0,4 * \text{ЦСК}_t / (1 - \text{СП}_t) + 0,6 * \text{ЦПК}_t$$

где су:

ППЦК_t – стопа приноса на регулисана средства у периоду t (у %);

ЦСК_t – цена сопственог капитала после опорезивања у периоду t (у %);

СП_t – стопа пореза на добит према важећим законским прописима у периоду t (у %) и

ЦПК_t – пондерисана просечна цена позајмљеног капитала у периоду t (у %).

Цена сопственог капитала после опорезивања треба да одражава специфични ризик оператора преносног система, ризик земље и преовлађујуће услове прибављања капитала на финансијском тржишту у регулаторном периоду.

Позајмљени капитал у смислу овог пододелка представља збир дугорочних обавеза и краткорочних финансијских обавеза којима се финансирају регулисана средства.

Цена позајмљеног капитала се рачуна као пондерисана просечна каматна стопа на укупно позајмљена средства, при чему се као пондери узимају учешћа позајмљених средстава у укупно позајмљеним средствима. Цена позајмљеног капитала се признаје до нивоа цене обазриво и рационално позајмљених средстава.

IV.2.5. Трошкови системских услуга

Трошкови системских услуга обухватају трошкове обезбеђења услуга регулације фреквенције и снаге размене (примарна, секундарна и терцијарна регулација), регулације напона и учешћа у успостављању електроенергетског система.

Трошкови системских услуга се обрачунавају у складу са ценом системских услуга коју је утврдила Агенција за регулаторни период и ценом системских услуга на тржишту.

IV.2.6. Трошкови за надокнаду губитака

Висина трошкова за надокнаду губитака електричне енергије се утврђује на основу следеће формуле:

$$\text{ТГ}_t = \text{Г}_t * \text{ЦГ}_t$$

где су:

ТГ_t – трошкови за надокнаду губитака у периоду t (у динарима);

Г_t – количина електричне енергије потребна за надокнаду губитака у периоду t (у kWh) и

ЦГ_t – цена електричне енергије за надокнаду губитака у периоду t (у динарима/kWh).

Количина електричне енергије потребна за надокнаду губитака у регулаторном периоду се израчунава према следећој формули:

$$Г_{\tau} = КИ_{\tau} * СГ_{\tau} / (1 - СГ_{\tau})$$

где су:

КИ_τ – количина електричне енергије планирана за испоруку из система за пренос електричне енергије у периоду τ (у kWh) и

СГ_τ – оправдана стопа губитака електричне енергије у периоду τ (у %).

Количина електричне енергије планирана за испоруку из система за пренос електричне енергије у регулаторном периоду је једнака збиру: електричне енергије планиране за испоруку у системе за дистрибуцију електричне енергије, за потребе пумпања реверзибилних електрана и пумпноакумулационих постројења која су прикључена на систем за пренос електричне енергије, за купце чији су објекти прикључени и који ће током регулаторног периода бити прикључени на систем за пренос електричне енергије и електричне енергије планиране за испоруку суседним електроенергетским системима.

Оправдана стопа губитака електричне енергије у систему за пренос електричне енергије у регулаторном периоду се одређује на основу: остварених стопа губитака електричне енергије у претходне три године, анализе стања система, упоредне анализе остварених стопа губитака оператора преносних система у окружењу (benchmarking), плана смањења губитака и мера за његову реализацију.

Цена електричне енергије за надокнаду губитака је пондерисана просечна оправдана набавна цена електричне енергије, укључујући и све оправдане зависне трошкове набавке електричне енергије за надокнаду губитака у регулаторном периоду.

IV.2.7. Остали приходи

Остали приходи су приходи остварени ангажовањем ресурса намењених обављању делатности преноса електричне енергије и управљања преносним системом, као што су: приходи по основу обављања послова организовања и администрације тржишта електричне енергије, приходи остварени применом механизма компензације транзита електричне енергије, приходи од алокације интерконективних капацитета, приходи по основу балансирања система, приходи од продаје нуспроизвода и услуга, приходи од активирања учинака и робе, добици од продаје регулисаних средстава, приходи по основу гаранције порекла, приходи по основу накнађених штета, приходи по основу обуставе испоруке електричне енергије и други приходи.

IV.2.8. Корекциони елемент

Корекциони елемент је вредносни израз (новчани износ) којим се умањује или увећава максимално одобрени приход за регулаторни период (τ) за износ одступања оствареног прихода по основу реализованих тарифних елемената и регулисаних цена на које је дата сагласност за τ-2 регулаторни период од оправданог прихода за τ-2 регулаторни период, обрачунатог на начин утврђен овом методологијом, а на основу остварених енергетских величина и вредности оправданих трошкова и осталих прихода остварених у τ-2 регулаторном периоду, односно у претходним регулаторним периодима за које корекција није извршена.

Корекциони елемент се обрачунава према следећој формули:

$$KE_T = (ОППР_{T-2} - ОПР_{T-2}) * (1 + И_{T-2})$$

где су:

KE_T – корекциони елемент за период т (у динарима);

ОППР_{T-2}—оправдани приход по основу обављања делатности преноса електричне енергије и управљања преносним системом у периоду т-2, обрачунат у складу са овом методологијом на основу остварених енергетских величина и вредности оправданих трошкова и осталих прихода (у динарима);

ОПР_{T-2} - остварени приход по основу реализованих тарифних елемената и регулисаних цена на које је дата сагласност у периоду т-2 (у динарима) и

И_{T-2} – индекс потрошачких цена у Републици Србији у периоду т-2, према објављеном податку органа надлежног за послове статистике (у %).

Ако оператор преносног система приликом подношења одлуке о цени приступа систему за пренос електричне енергије на сагласност Агенцији, располаже подацима о оствареним енергетским величинама и финансијским извештајима за т-1 регулаторни период, корекциони елемент се израчунава на основу података из т-1 регулаторног периода, односно претходних регулаторних периода за које корекција није извршена.

V. КОРИСНИЦИ СИСТЕМА

Корисник преносног система (у даљем тексту: корисник система), у смислу ове методологије, јесте:

1) оператор дистрибутивног система електричне енергије, односно оператор затвореног дистрибутивног система електричне енергије, коме се мери електрична енергија испоручена у дистрибутивни систем, односно затворени дистрибутивни систем, за кориснике чији су објекти прикључени на дистрибутивни систем, односно затворени дистрибутивни систем, укључујући и испоручену електричну енергију за надокнаду губитака у дистрибутивном систему, односно затвореном дистрибутивном систему;

2) крајњи купац који купује електричну енергију за сопствене потребе (у даљем тексту: купац) чији су објекти прикључени на систем за пренос електричне енергије, који је са снабдевачем закључио уговор о потпуном снабдевању, а услуга преноса за електричну енергију испоручену том купцу се обрачунава снабдевачу;

3) купац чији су објекти прикључени на систем за пренос електричне енергије који није закључио уговор о потпуном снабдевању;

4) купац-произвођач чији су објекти прикључени на систем за пренос електричне енергије који је на унутрашње инсталације прикључио сопствени објекат за производњу електричне енергије из обновљивих извора, при чему произведену електричну енергију користи за сопствене потребе, а вишак произведене електричне енергије испоручује у систем за пренос електричне енергије;

5) купац за електричну енергију испоручену са система за пренос електричне енергије за потребе електричне вуче у железничком саобраћају (испорука преко електровучних подстанца повезаних на преносни систем);

6) енергетски субјект за производњу електричне енергије, за електричну енергију испоручену из система за пренос електричне енергије за потребе производње електричне енергије;

7) енергетски субјект за производњу електричне енергије, за електричну енергију испоручену из система за пренос електричне енергије за напајање пумпно-акумулационих постројења за потребе производње електричне енергије;

8) енергетски субјект чији су објекти за складиштење електричне енергије прикључени на систем за пренос електричне енергије (реверзибилна хидроелектрана, акумулаторске батерије, постројења за електролизу и сл.) и

9) енергетски субјект за производњу електричне енергије, за електричну енергију испоручену у систем за пренос електричне енергије.

VI. ТАРИФНИ ЕЛЕМЕНТИ

Тарифни елементи су обрачунске величине на које се распоређује максимално одобрени приход оператора преносног система утврђен за регулаторни период.

Тарифни елементи су:

- 1) „активна снага“;
- 2) „активна енергија“ и
- 3) „реактивна енергија“.

VI.1. Тарифни елемент „активна снага“

Тарифни елемент "активна снага" је сума одобрених активних снага корисника система из поглавља V. тач. 1), 2), 3) и 4) ове методологије и месечних максималних активних снага за корисника система из поглавља V. тач. 5) ове методологије, која се у периоду t израчунава према следећој формули:

$$AC_T = \sum_{i=1}^{I_y} \sum_{m=1}^{12} \sum_{k=1}^{K_y} OC_{i,m,k} + \sum_{m=1}^{12} MAC_{m,ев}$$

где су:

AC_T - тарифни елемент „активна снага“ (у kW);

$OC_{i,m,k}$ - одобрена снага за i -то место испоруке са система за пренос електричне енергије, у месецу m за k -тог корисника система (у kW);

$MAC_{m,ев}$ - максималних активна снага у месецу m за корисника система из поглавља V. тачка 4) ове методологије (у kW);

I_y - укупан број места испоруке са система за пренос електричне енергије корисницима из поглавља V. тач. 1), 2), 3) и 4) ове методологије, и

K_y - укупан број корисника преносног система из поглавља V. тач. 1) 2), 3) и 4) ове методологије.

Одобрена снага за једног корисника система је снага која је одређена у одобрењу за прикључење, електроенергетској сагласности или другом акту којим је одобрено прикључење објекта корисника

система, а за објекте постојећих корисника система који немају одобрену снагу, на начин утврђен прописом којим се уређују услови испоруке електричне енергије.

За корисника система из поглавља V. тачка 1) ове методологије, одобреном снагом у смислу ове методологије, сматра се снага одређена уговором о повезивању са преносним системом, другим уговором, односно другим актом у складу са законом.

За корисника система из поглавља V. тачка 5) ове методологије, одобреном снагом у смислу ове методологије, сматра се сума одобрених снага на свим местима испоруке у којима су електровучне подстаннице повезане на систем за пренос електричне енергије.

За корисника система из поглавља V. тачка 5) ове методологије, максимална активна снага у смислу ове методологије, је највећи збир једновремених средњих петнаестоминутних активних снага на свим мерним местима на систему за пренос електричне енергије у којима су електровучне подстаннице повезане на систем за пренос и утврђује се за сваки обрачунски период регулаторном периоду.

Снага се изражава у киловатима (kW).

VI.2. Тарифни елемент „активна енергија“

Тарифни елемент "активна енергија" је укупна активна енергија која се током регулаторног периода испоручује корисницима система из поглавља V. тач. 1), 2), 3), 4), 5), 6) и 7) ове методологије.

Активна енергија за једног корисника система је сума активних енергија које су измерене на свим мерним местима тог корисника система у свим обрачунским периодима током регулаторног периода.

Активна енергија се изражава у киловатчасовима (kWh).

VI.3. Тарифни елемент „реактивна енергија“

Тарифни елемент „реактивна енергија“ је укупна реактивна енергија која се испоручује корисницима система из поглавља V. тач. 1), 2), 3), 4), 5) и 7) ове методологије током регулаторног периода.

Реактивна енергија за једног корисника система је сума реактивних енергија које су измерене на свим мерним местима тог корисника система у свим обрачунским периодима током регулаторног периода.

Реактивна енергија се изражава у киловарчасовима (kvarh).

VII. ТАРИФЕ

Тарифе се утврђују за сваки од тарифних елемената из поглавља VI. ове методологије и исказују заокружено на четири децимална места.

VII.1. Тарифе за тарифни елемент „активна снага“

За тарифни елемент „активна снага“ се утврђују две тарифе:

1) „одобрена снага“ и

2) „прекомерна снага“.

Тарифа „одобрена снага“ се примењује на одобрену снагу без обзира на измерену вредност месечне максималне активне снаге у обрачунском периоду.

Тарифа „прекомерна снага“ се примењује ако је измерена месечна максимална активна снага већа од одобрене снаге, тако што се на износ одобрене снаге примењује тарифа „одобрена снага“, а на износ разлике између измерене месечне максималне и одобрене снаге, примењује се тарифа „прекомерна снага“.

VII.1.1. Утврђивање месечне максималне активне снаге

Месечна максимална активна снага једног корисника система се утврђује мерењем средње петнаестоминутне активне снаге у обрачунском периоду.

Ако се за једног корисника система средња петнаестоминутна активна снага мери на једном мерном месту у објекту прикљученом/повезаном на систем за пренос, месечна максимална активна снага је једнака највећој измереној вредности. Ако се за једног корисника система средња петнаестоминутна активна снага мери на више мерних места у једном објекту прикљученом/повезаном на систем за пренос, месечна максимална активна снага је највећи збир једновремених средњих петнаестоминутних активних снага измерених на свим мерним местима на истом напонском нивоу, ако су остварене техничке могућности за утврђивање тог збира.

За електричну вучу у железничком саобраћају, месечна максимална активна снага је највећи збир једновремених средњих петнаестоминутних активних снага измерених на свим мерним местима на систему за пренос електричне енергије у којима су електровучне подстанице повезане на систем за пренос, ако су остварене техничке могућности за утврђивање тог збира.

VII.2. Тарифе за тарифни елемент „активна енергија“

За тарифни елемент „активна енергија“, у зависности од доба дана испоруке електричне енергије, утврђују се две тарифе:

- 1) „виша дневна тарифа за активну енергију“ и
- 2) „нижа дневна тарифа за активну енергију“.

„Виша дневна тарифа за активну енергију“ се примењује на количину активне енергије испоручене током обрачунског периода од 07h до 23h сваког дана.

„Нижа дневна тарифа за активну енергију“ се примењује на количину активне енергије испоручене током обрачунског периода од 00h до 07h и од 23h до 24h сваког дана.

VII.3. Тарифе за тарифни елемент „реактивна енергија“

За тарифни елемент „реактивна енергија“ се утврђују две тарифе:

- 1) „реактивна енергија“ и
- 2) „прекомерна реактивна енергија“.

Тарифа „реактивна енергија“ се примењује на износ измерене реактивне енергије ако је фактор снаге на месту испоруке за обрачунски период већи или једнак 0,95.

Ако је фактор снаге на месту испоруке за обрачунски период мањи од 0,95, тарифа „реактивна енергија“ се примењује на износ реактивне енергије која одговара фактору снаге 0,95, а тарифа „прекомерна реактивна енергија“ се примењује на износ позитивне разлике измерене реактивне енергије и реактивне енергије која одговара фактору снаге 0,95.

VIII. НАЧИН ИЗРАЧУНАВАЊА И РЕЛАТИВНИ ОДНОСИ ТАРИФА

Тарифе су једнаке за све кориснике система, без обзира на напонски ниво испоруке електричне енергије, дужину преносног пута и намену потрошње електричне енергије која се преноси.

VIII.1. Израчунавање тарифа за тарифни елемент „активна снага“

Тарифа „одобрена снага“ се одређује на основу дела максимално одобреног прихода и тарифног елемента „активна снага“, према следећој формули:

$$ТОС = 0,25 * МОП_{\tau} / АС_{\tau}$$

$$ТОС = 0,25 * МОП_{\tau} / (АС_{\tau} + РОД_{пс.ос} * ПС_{\tau})$$

где су:

ТОС - тарифа „одобрена снага“ (у динарима по kW);

МОП_τ - максимално одобрени приход оператора преносног система (у динарима);

АС_τ - тарифни елемент „активна снага“ (у kW);

ПС_τ - износ прекомерне снаге, када је измерена месечна максимална активна снага већа од одобрене снаге у периоду τ (у kW) и

РОД_{пс.ос} - релативни однос тарифа „прекомерна снага“ и „обрачунска снага“.

Тарифа „прекомерна снага“ за категорију Потрошња на ниском напону се одређује према формули:

~~Релативни однос тарифа „одобрена снага“ и „прекомерна снага“ је 1:4, тако да се тарифа „прекомерна снага“ одређује према формули:~~

$$ТПС = 4РОД_{пс.ос} * ТОС$$

где је:

ТПС - тарифа „прекомерна снага“ (у динарима по kW).

Релативни однос тарифа „прекомерна снага“ и „обрачунска снага“ је 4.

VIII.2. Израчунавање тарифа за тарифни елемент „активна енергија“

„Нижа дневна тарифа за активну енергију“ се одређује на основу дела максимално одобреног прихода и планиране количине активне енергије за испоруку током трајања више и ниже дневне тарифе, према следећој формули:

$$HT = 0,65 * MOP_T / (AENT_T + PO_{BH} * AEBT_T)$$

где су:

- HT - „нижа дневна тарифа за активну енергију“ (у динарима по kWh);
- MOP_T - максимално одобрени приход оператора преносног система (у динарима);
- AENT_T - активна енергија испоручена током трајања ниже дневне тарифе (у kWh);
- AEBT_T - активна енергија испоручена током трајања више дневне тарифе (у kWh) и
- PO_{BH} - релативни однос више и ниже дневне тарифе за активну енергију.

„Виша дневна тарифа за активну енергију“ се утврђује према „нижој дневној тарифи за активну енергију“, према формули:

$$BT = PO_{BH} * HT$$

где је:

- BT - „виша дневна тарифа за активну енергију“, у динарима по kWh.

Релативни однос ниже и више дневне тарифе за активну енергију је PO_{BH}=2, односно HT:BT=1:2.

VIII.3. Израчунавање тарифа за тарифни елемент „реактивна енергија“

Тарифа „реактивна енергија“ се одређује на основу дела максимално одобреног прихода и тарифног елемента „реактивна енергија“, према следећој формули:

$$TPE = 0,10 * MOP_T / (PE_T + POPE_{pre,pe} * PRE_T)$$

где су:

- TPE - тарифа „реактивна енергија“ (у динарима по kvarh);
- MOP_T - максимално одобрени приход оператора преносног система (у динарима);
- PE_T - тарифни елемент „реактивна енергија“ (у kvarh);
- PRE_T - износ позитивне разлике измерене реактивне енергије и реактивне енергије која одговара фактору снаге 0,95 у периоду т (у kvarh) и
- POPE_{pre,pe} - релативни однос тарифа „прекомерна реактивна енергија“ и „реактивна енергија“.

Тарифа „прекомерна реактивна енергија“ за категорију Потрошња на ниском напону одређује се према формули:

~~Релативни однос тарифа „реактивна енергија“ и „прекомерна реактивна енергија“ је 1:2, тако да се тарифа „прекомерна реактивна енергија“ одређује према формули:~~

$$\text{ТПРЕ} = \text{РОРЕ}_{\text{пре.ре}^2} * \text{ТРЕ}$$

где је:

ТПРЕ - тарифа „прекомерна реактивна енергија“ (у динарима по kvarh).

Релативни однос тарифа „прекомерна реактивна енергија“ и „реактивна енергија“ је 2.

IX. НАЧИН ОБРАЧУНА

Услуга преноса електричне енергије се обрачунава корисницима система на основу тарифа за обрачунски период.

Корисницима система из поглавља V. тач. 1), 2), и 3) ове методологије, услуга преноса електричне енергије се обрачунава према тарифама по тарифним елементима „активна снага“, „активна енергија“ и „реактивна енергија“.

Корисницима система из поглавља V. тач. 4) ове методологије, услуга преноса електричне енергије се обрачунава према тарифама по тарифним елементима "активна снага", "активна енергија" и "реактивна енергија", за електричну енергију која се преузима из система за пренос електричне енергије.

Корисницима система из поглавља V. тачка 5) ове методологије, услуга преноса електричне енергије се обрачунава према тарифама по тарифним елементима „активна снага“, „активна енергија“ и „реактивна енергија“, при чему се тарифа „одобрена снага“ примењује на износ месечне максималне активне снаге, ако је та снага мања од одобрене снаге.

Корисницима система из поглавља V. тачка 6) ове методологије, услуга преноса електричне енергије се обрачунава према тарифама по тарифном елементу „активна енергија“.

Корисницима система из поглавља V. тачка 7) ове методологије, услуга преноса електричне енергије се обрачунава према тарифама по тарифним елементима „активна енергија“ и „реактивна енергија“.

Корисницима система из поглавља V. тач. 8) и 9) ове методологије, услуга преноса електричне енергије се не обрачунава.

Ако се тарифе промене у току обрачунског периода, услуга преноса електричне енергије се обрачунава применом до тада важећих и нових тарифа, сразмерно броју дана њиховог важења у обрачунском периоду.

Начин обрачуна и наплате услуге преноса електричне енергије, уређују оператор преносног система и корисник система, у складу са законом, прописом о условима испоруке и снабдевања електричне енергије, правилима о раду преносног система, издатим одобрењем за прикључење на преносни систем и овом методологијом.

X. ПОСЕБНЕ ОДРЕДБЕ ЗА ОБРАЧУН

X.1. Прекид или ограничење испоруке електричне енергије због поремећаја у систему за пренос електричне енергије

У случају прекида испоруке електричне енергије због поремећаја у систему за пренос електричне енергије, при утврђивању месечне максималне активне снаге, ако су остварене техничке могућности за такво утврђивање оптерећења се неће узимати у обзир постигнута оптерећења у првих осам часова након успостављања нормалне испоруке електричне енергије.

Ако је прекид у испоруци електричне енергије због поремећаја у систему за пренос електричне енергије или услед квара на постројењима корисника система проузрокованог вишом силом, трајао дуже од 24 часа непрекидно, износ обрачунат по тарифном елементу „активна снага“ ће се умањити сразмерно броју дана прекида у обрачунском периоду.

Кориснику система ће се као максимална месечна снага утврдити снага измерена у времену трајања ограничења снаге ако је већа од највеће снаге измерене изван тог времена.

X.2. Објекат који се први пут прикључује, пријава и одјава корисника и обустава испоруке објекту корисника

Кориснику чији се објекат први пут прикључује, односно повезује на систем за пренос електричне енергије, кориснику којем је одобрено прикључење привременог објекта на рок краћи од 30 дана, као и кориснику који се у складу са прописом којим се утврђују услови испоруке и снабдевања електричне енергије одјави или пријави у току месеца, износ по тарифном елементу „активна снага“ се обрачунава применом важећих тарифа „одобрена снага“ и „прекомерна снага“ сразмерно броју дана колико је објекат био прикључен на систем за пренос у обрачунском периоду.

Корисницима којима је, у складу са законом и прописом о условима испоруке и снабдевања електричне енергије, обустављена испорука електричне енергије, услуга приступа систему за пренос електричне енергије се обрачунава према тарифи „одобрена снага“ за сво време трајања обуставе.

X.3. Прерасподела оптерећења у систему корисника

У случају када оператор преносног система, због поремећаја у систему за пренос електричне енергије или редовних радова на одржавању и проширењу система, у складу са прописом о условима испоруке електричне енергије и/или правилима о раду система за пренос електричне енергије, од корисника система захтева прерасподелу оптерећења у свом систему, максимална активна снага се утврђује као измерена вредност, уколико не прелази одобрену снагу, односно као одобрена снага, уколико измерена вредност прелази одобрену снагу у периодима:

- 1) током периода на који се захтев односи;
- 2) дванаест сати пре периода на који се захтев односи, у случају редовних радова на одржавању и проширењу система и
- 3) осам сати после периода на који се захтев односи.

У случају када корисник система из поглавља V. тачка 1) ове методологије, због поремећаја у систему за дистрибуцију електричне енергије или редовних радова на одржавању и проширењу

система, у складу са прописом о условима испоруке и снабдевања електричне енергије и правилима рада система за пренос електричне енергије, обавести оператора преносног система да ће у одређеном периоду својим управљачким акцијама прерасподелити оптерећење у свом систему, месечна максимална активна снага се утврђује као измерена вредност уколико не прелази одобрену снагу, односно као одобрена снага уколико измерене вредности прелазе одобрену снагу у периодима:

- 1) током времена трајања редовних радова на одржавању и проширењу система, односно трајања поремећаја у систему и
- 2) осам сати после завршетка редовних радова на одржавању и проширењу система, односно отклањања поремећаја у систему.

У случају прерасподеле оптерећења због поремећаја у систему за дистрибуцију електричне енергије, месечна максимална активна снага се утврђује у складу са ставом 2 овог одељка ако корисник система о насталом поремећају обавести оператора система за пренос електричне енергије током трајања поремећаја.

У случају када корисник система из поглавља V. тач. 2) и 3) ове методологије услед извођења радова на његовој електричној инсталацији, а непосредно пре отпочињања тих радова обавести оператора преносног система да ће у одређеном периоду прерасподелити оптерећење на друге кориснике система чији су објекти повезани у истој трансформаторској станици, месечна максимална активна снага тим корисницима система се утврђује као измерена вредност уколико не прелази одобрену снагу, односно као одобрена снага уколико измерена вредност прелази одобрену снагу у периоду трајања радова.

XI. НАЧИН, ПОСТУПАК И РОКОВИ ДОСТАВЉАЊА ПОДАТАКА И ДОКУМЕНТАЦИЈЕ И ПРОМЕНА ЦЕНЕ ПРИСТУПА СИСТЕМУ ЗА ПРЕНОС ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ

XI.1. Документација и рокови за достављање

Оператор преносног система Агенцији доставља:

- 1) податке и документацију у складу са прописом којим се утврђује начин, поступак и рокови вођења књиговодствених евиденција, спровођење раздвајања рачуна по делатностима и достава података и документације за потребе регулације;
- 2) попуњене табеле инфо правила за израчунавање цене приступа систему за пренос електричне енергије које се објављују на сајту Агенције (www.aers.rs) (уз захтев за давање сагласности на одлуку о цени приступа систему за пренос електричне енергије и на захтев Агенције);
- 3) попуњене табеле инфо правила за редовно извештавање које се објављују на сајту Агенције у складу са динамиком дефинисаном у табелама и
- 4) друге податке и документацију на захтев Агенције, у складу са Законом.

XI.2. Начин достављања података и документације

Податке и документацију из одељка XI.1. ове методологије, оператор преносног система доставља у писменој форми, потписане од стране овлашћеног лица, а попуњене табеле инфо правила и у електронској форми на е-mail адресу Агенције.

XI.3. Измена цене приступа систему за пренос електричне енергије на захтев Агенције

Уколико на основу достављених података и документације из одељка XI.1. ове методологије, Агенција у обављању послова из своје надлежности утврђене Законом, утврди да оператор преносног система применом регулисаних цена остварује приходе који су већи од оправданог прихода који се добија применом ове методологије, оператор преносног система дужан је да на захтев Агенције, у року од 30 дана од дана пријема тог захтева, поднесе нови захтев за давање сагласности на одлуку о цени приступа систему за пренос електричне енергије са одлуком о цени.

XI.4. Неуредност захтева

Сматра се да захтев за давање сагласности на одлуку о цени приступа систему за пренос електричне енергије са одлуком о цени није поднет, уколико документација из одељка XI.1. ове методологије није достављена Агенцији у роковима и на начин утврђен овом методологијом.

XII. ПРИМЕНА МЕТОДОЛОГИЈЕ

До првог образовања цена приступа систему за пренос електричне енергије у складу са одредбама ове методологије, примењиваће се цене оператора преносног система које су, у складу са законом, образоване и биле примењене за тарифне ставове по тарифним елементима „снага“, „активна енергија“ и „реактивна енергија“, на дан ступања на снагу ове Методологије.

Услуга преноса електричне енергије за једног корисника система, до првог образовања цена приступа систему за пренос електричне енергије у складу са одредбама ове методологије, обрачунаваће се за обрачунски период на основу цена по тарифним ставовима „обрачунска снага“, „прекомерно преузета снага“, „виши дневни тарифни став за активну енергију“, „нижи дневни тарифни став за активну енергију“, „реактивна енергија“ и „прекомерно преузета реактивна енергија“, у складу са одредбама чл. 9. до 18. Тарифног система за приступ и коришћење система за пренос електричне енергије („Службени гласник РС“, бр. 1/07 и 31/07)

Кориснику система код којег не постоје услови за регистровање испоручене активне енергије у зависности од доба дана, сагласно одељку VII.2. ове методологије, до стварања услова за регистровање двотарифног мерења, услуга преноса електричне енергије се обрачунава применом „више дневне тарифе за активну енергију“ на 67% измерене активне енергије и применом „ниже дневне тарифе за активну енергију“ на 33% измерене активне енергије.

Ако оператор преносног система одбије захтев корисника система за повећањем одобрене снаге, кориснику система неће се обрачунавати тарифа „прекомерна снага“ почев од месеца јануара у години после истека 12 месеци од подношења захтева, уколико корисник система остане при свом захтеву за повећањем одобрене снаге.

Корисник система из поглавља V. тачка 1) ове методологије, одобрену снагу може променити тек по истеку 12 месеци од претходне промене, осим у случају када због повезивања новог објекта на

систем за пренос долази до промене оптерећења у постојећим објектима преко којих се електрична енергија испоручује у систем корисника.

На захтев корисника система из поглавља V. тачка 2), 3) и 4) ове методологије, до 31. децембра ~~2024~~~~2022~~ године тарифа „одобрена снага“ обрачунава се активна снага која је мања од одобрене снаге утврђене у складу са пододељком VI.1. ове методологије, при чему ће се свако прекорачење те захтеване мање снаге обрачунавати по тарифи „прекомерна снага“. Нова промена тако захтеване снаге се може поново тражити тек по истеку 12 месеци од претходне промене и тада захтевана снага не може бити већа од одобрене снаге утврђене у складу са пододељком VI.1 ове методологије. Од 1. јануара ~~2025~~~~2023~~ године овим корисницима ће се по тарифи „одобрена снага“ обрачунавати активна снага која је једнака одобреној снази утврђеној у складу са пододељком VI.1 ове методологије.

Изузетно од одредбе става 6. овог поглавља, корисник система коме је до 31. децембра ~~2022~~~~2020~~ године обрачунавана активна снага на начин и под условима утврђен тим ставом, може до 28. фебруара ~~2023~~~~2024~~ године захтевати обрачун активне снаге у износу одобрене снаге утврђене у складу са одељком VI.1. ове методологије, без обзира да ли је протекло 12 месеци од претходне промене.